

PROPERTY, PLANT
&
EQUIPMENT

S. Madushanka
B.Sc (Mgt) Accounting (Special) (U.G)
University of Sri Jayewardenepura

දේපළ පිරිසත හා උපකරණ

දේපළ පිරිසත හා උපකරණ යනු, භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය හෝ බෙදාහැරීම සඳහා තබා ගන්නා හෝ අන් අයට කුලියට දීමට තබාගෙන ඇති, පරිපාලනමය කාර්යයන් සඳහා තබා ගන්නා හා එක් ගිණුම්කාලවිච්ඡේදයකට වඩා වැඩි කාලයක් භාවිත කිරීමට අපේක්ෂිත, ස්පෘෂ්‍ය වත්කම් වේ

ප්‍රමිතිය මගින් ලබා දී ඇති නිර්වචන

(Definitions)

ප්‍රමිතිය මගින් කර ඇති නිර්දේශ අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා ප්‍රමිතිය මගින් ලබා දී ඇති නිර්වචන අවබෝධ කර ගැනීම වැදගත් වේ.

1. පිරිවැය (Cost) :

වත්කමක් අත්පත් කරගත් අවස්ථාවේ දී හෝ අදාළ වත්කම් ඉදිකරන අවස්ථාවේ එය අත්පත් කර ගැනීම වෙනුවෙන් හෝ ඉදිකිරීම වෙනුවෙන් ගෙවන ලද හෝ ගෙවීමට එකඟ වූ මුදල් හෝ මුදල් සමාන දෑ හෝ දෙන ලද වෙනත් ප්‍රතිස්ථාපක සාධාරණ වටිනාකම පිරිවැය ලෙස හැඳින්වේ.

2. ක්ෂය වීම (Depreciation) :

වත්කමක ක්ෂය කළ හැකි අගය එම වත්කම් ප්‍රයෝජනවත් ජීව කාලය පුරා ක්‍රමවත් ලෙස විභාජනය කිරීම ක්ෂය වීම නම් වෙයි.

3. ක්ෂය කළ හැකි අගය (Depreciable value):

වත්කමක පිරිවැය හෝ පිරිවැය වෙනුවට හඳුනාගෙන ඇති හෝ ආදේශ කර ඇති අගයෙන් අවශේෂ වටිනාකම/ සුන්බුන් අගය අඩු කළ පසු අගයයි.

4. ධාරණ වටිනාකම (Carrying Amount) :

වත්කමක පිරිවැයෙන් හෝ ප්‍රත්‍යාගණන අගයෙන් සමුච්චිත ක්ෂය හා සමුච්චිත හානි කරන අලාභ අඩු කිරීමෙන් පසු ලැබෙන අගය වත්කමේ ධාරණ වටිනාකමයි. මෙය පොත් අගය, ශුද්ධ අගය ලෙස ද හඳුන්වයි.

සැ.යු. - (සමුච්චිත හානිකරණ අලාභ ගණනය කිරීම් මෙහි දී අපේක්ෂා නොකරයි.)

5. සාධාරණ අගය (Fair Value) :

දැනුම හා කැමැත්ත ඇති පාර්ශ්වයන් දෙකක් අතර අනේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි අගය හෝ වගකීමක් බේරුම් කිරීම සඳහා ගෙවනු ලබන වටිනාකම සාධාරණ අගය වේ.

6. අවශේෂ වටිනාකම / සුන්බුන් අගය

(Residual Value) :

වත්කමක් දැනටමත් වයසින් හා තත්ත්වයෙන් පිවිත කාලයේ අවසානයේ පවති යැයි අපේක්ෂිත තත්ත්වයට පත්ව ඇත්නම් එය ඉවත් කිරීමෙන් වර්තමානයේ දී ලබා ගත හැකි ඇස්තමේන්තුගත වටිනාකමින් වත්කම අපහරණය සඳහා දැරීමට සිදු වෙනැයි අපේක්ෂිත පිරිවැය අඩු කළ පසු ලැබෙන අගය අවශේෂ වටිනාකමයි.

7. ඵලදායී ජීවකාලය / ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත

කාලය (Useful life) :

ආයතනයක් විසින් වත්කම නියමිත තත්ත්වයෙන් භාවිත කිරීමට අපේක්ෂා කරන කාලය හෝ වත්කමෙන් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂිත නිමැවුම් ඒකක ප්‍රමාණය වේ.

දේපළ පිරිසෙන උපකරණ වත්කම් ලෙස හඳුනා ගැනීම (Recognition of Property Plant & Equipment)

දේපළ පිරිසෙන හා උපකරණ අයිතම වත්කම් ලෙස හඳුනා ගැනීම සඳහා පහත කොන්දේසි සම්පූර්ණ විය යුතුය.

- 1) අයිතම හා බැඳුණු ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අනාගතයේ දී ව්‍යාපාරය තුළට ගලා ඒමේ භ්‍යව්‍යතාවක් තිබිය යුතුය.
- 2) ව්‍යාපාරය විසින් එම වත්කම් වෙනුවෙන් දරන ලද පිරිවැය විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය හැකි විය යුතුය.

දේපළ පිරියත හා උපකරණ සම්බන්ධ පිරිවැය

ව්‍යාපාරයක් විසින් සියලු දේපළ පිරියත හා උපකරණවලට දරනු ලබන පිරිවැය ඒවා දරනු ලබන අවස්ථාවේ දී හඳුනාගත යුතු ය. මෙම පිරිවැය වර්ග දෙකකි,

- 1) මුල්වරට දරන පිරිවැය
- 2) පසුකාලීනව දරනු ලබන පිරිවැය

1) මුල්වරට දරන ලද පිරිවැය (Initial Cost) :

දේපළ පිරියත හා උපකරණ අත්පත් කර ගැනීමට හෝ ඉදි කිරීමට හෝ මිල දී ගැනීමට මුල්වරට දරන ලද වියදම් වත්කම් සේ සලකා ප්‍රාග්ධනික කළ යුතුය. මෙම වියදම් අදාළ වත්කමේ අපේක්ෂිත භාවිතය සඳහා පත් කරන තෙක් අනිවාර්යයෙන් ම දැරිය යුතු ය.

2) පසුකාලීන පිරිවැය (Subsequent Cost) :

දේපළ පිරිසිදු හා උපකරණ අත්පත් කරගත් පසු දරන පිරිවැය පහත ආකාරයට වර්ග 2ක් ලෙස හඳුනාගත හැකි ය.

- i) ප්‍රාග්ධන වැය
- ii) අයහාර වැය

i) ප්‍රාග්ධන වැය :

වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය, වත්කමක ධාරිතාව (පරිමාණය) හෝ නිෂ්පාදන භාණ්ඩවල ගුණාත්මක වැඩි කරලීමට හෝ නිෂ්පාදන පෙරසැරියක විශදම අඩු කරලීමට උපකාරී වන නවීකරණයක් හෝ උපාංගයක් සවි කිරීමට දරන ලද විශදම් ප්‍රාග්ධන වැය ලෙස සලකා වත්කම් ගිණුමට හර කළ යුතුය.

ii) අයහාර වැය :

අදාළ වත්කම නිසි ලෙස පවත්වාගෙන යෑමට දරන වැයයි. යන්ත්‍ර නඩත්තු වියදම්, ගොඩනැගිලි හුණු පිරියම් කිරීමේ වියදම් අයහාර වැය ලෙස සලකා වියදම් ගිණුමට හර කළ යුතුය.

ClassWork.LK

දේපළ පිරිසන හා උපකරණ මුල් වරට හඳුනා ගැනීමේ දී මිනුම්කරණය

(Measurement at Recognition)

දේපළ පිරිසන උපකරණවල පිරිවැය මුල්වරට හඳුනා ගැනීමේ දී පහත අයිතමයන්ගෙන් සමන්විත වේ.

- මූලික ගැනුම් පිරිවැය (වෙළෙඳ වට්ටම් සහ ප්‍රතිදාන/ සහනාධාර අඩු කළ පසු අගයට ආනයන තීරු බදු හා ආපසු නොගෙවන වෙනත් බදු, නැව් ගාස්තු, රක්ෂණ ගාස්තු එකතු කළ පසු අගය)
- වත්කම අපේක්ෂිත තත්ත්වයට හා ස්ථානයට පත් කරන තෙක් දරන ලදැයි සාප්‍රචම අදාළ වන පිරිවැය

නිදසුන් :

- ❖ වත්කම් ඉදි කිරීම / අත්පත් කර ගැනීමේ සෘජු පිරිවැය
 - ❖ වැඩ බිම සකස් කිරීමේ පිරිවැය
 - ❖ මූලික ප්‍රවාහන හා එහා මෙහා කිරීමේ වියදම්
 - ❖ සවි කිරීමේ හා එකලස් කිරීමේ වියදම්
 - ❖ වටයක් අත්හදා බැලීමේ ශුද්ධ වියදම
 - ❖ වෘත්තීය ගාස්තු
-
- වත්කම ජීවිත කාලය අවසානයේ දී කොටස් වශයෙන් ගැලපීමට හා ඉවත් කිරීමට දැරිය යුතු යැයි අපේක්ෂිත පිරිවැය.

(Measurement after Recognition)

ව්‍යාපාරයක් විසින් මුල්වරට දේපළ පිරිසත හා උපකරණ පිරිවැයට හඳුනා ගැනීමෙන් පසුව මිනුම් කිරීමට පහත ආකෘති දෙකෙන් එක් ආකෘතියක් තෝරා ගත හැකි ය.

- පිරිවැය ආකෘතිය (Cost Model)
- ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය (Revaluation Model)

දේපළ පිරිසත උපකරණ ප්‍රත්‍යාගණනය

දේපළ පිරිසත හා උපකරණ ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතියට අනුව ගිණුම් තැබීමේ ක්‍රමය යනු, සමුච්චිත ක්ෂය, වත්කමේ දළ ධාරණ අගයට එරෙහිව අහෝසි කර, වත්කමේ ධාරණ අගය ප්‍රත්‍යාගණන අගය ලෙස සැලකීමේ ක්‍රමය වේ.

මුල් වරට ප්‍රත්‍යාගණනයෙන් අලාභයක් ලබයි නම්,

❖ ප්‍රත්‍යාගණනය කරන දින දක්වා සමුච්චිත ක්ෂය

අදාළ සමුච්චිත ක්ෂය ගිණුම

හර xx

අදාළ වත්කම් ගිණුම

බැර xx

❖ ප්‍රත්‍යාගණන අලාභය

වෙනත් වියදම්

හර xx

(ලාභාලාභ ගිණුම / ආදායම් ප්‍රකාශනය)

අදාළ වත්කම් ගිණුම

බැර xx

අභ්‍යාසය - 01

මුල්වරට ගොඩනැගිල්ල ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමෙන් රු. 1 000 000 ක ලාභයක් ලබා ඇත. මෙම ගොඩනැගිල්ල නැවත ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමේදී,

- i) ප්‍රත්‍යාගණන අලාභය රු.800, 000ක් නම්, අදාළ ගිණුම් තැබීම සිදු කරන ආකාරය දක්වන්න.
- ii) ප්‍රත්‍යාගණන අලාභය රු.1 300 000 නම්, අදාළ ගිණුම් තැබීම සිදු කරන ආකාරය දක්වන්න.

අභ්‍යාසය - 02

යන්ත්‍ර මුල් වරට ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමෙන් රු.500 000ක අලාභයක් ඇතැයි සිතන්න. එය නැවත ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමේදී,

- i) ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය රු.400, 000ක් නම්, අදාල ගිණුම් තැබීම සිදු කරන ආකාරය දක්වන්න.
- ii) ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය රු.700, 000ක් නම්, අදාල ගිණුම් තැබීම සිදු කරන ආකාරය දක්වන්න.

ප්‍රත්‍යාගණනය කරන විට සමුච්චිත ක්ෂය ප්‍රමාණය සමුච්චිත ක්ෂය ගිණුම හර කර අදාළ වත්කම් ගිණුමට බැර කළ යුතුයි.

දේපළ පිරිසත හා උපකරණ සරල මාර්ග
ක්‍රමයට හා හින වන ශේෂ ක්‍රමයට ක්ෂය
ගණනය කිරීම

- සරල මාර්ග ක්‍රමයට වාර්ෂික ක්ෂය පහත පරිදි ගණනය කරනු ලැබේ.

$$\text{වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය} = \frac{\text{පිරිවැය} - \text{සුන්දු අගය}}{\text{චලදායී ජීව කාලය}}$$

- හිනවන ශේෂ ක්‍රමයට වාර්ෂික ක්ෂය පහත පරිදි ගණනය කෙරේ.

$$\text{වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය} = \left(\frac{\text{පිරිවැය} - \text{සමුච්චිත ක්ෂය}}{\text{ක්ෂය}} \right) \times \text{ක්ෂය ප්‍රතිශතය}$$

- වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය පහත පරිදි ගිණුම් ගත කෙරේ

අදාළ වත්කම් ක්ෂය ගිණුම

හර xx

අදාළ වත්කම් සමුච්චිත ක්ෂය ගිණුම

බැර xx

ClassWork.LK

දේපළ පිරිසන හා උපකරණ ඉවත් කිරීම්
ගිණුම්ගත කිරීම්

දේපළ පිරිසන හා උපකරණ ඉවත් කිරීම් හා සම්බන්ධ පරිනල් සටහන් පහත පරිදි වේ.

i. ඉවත් කරනු ලබන වත්කමේ පිරිවැය :

වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම	හර xx
අදාළ වත්කම් ගිණුම	බැර xx

ii. ඉවත් කරනු ලබන වත්කමේ සමුච්චිත ක්ෂය :

සමුච්චිත ක්ෂය ගිණුම	හර xx
වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම	බැර xx

iii. වත්කමේ විකුණුම් මිල :

මුදල් ගිණුම	හර xx
වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම	බැර xx

iv. වත්කම් හුවමාරු අගය :

අදාළ වත්කම් ගිණුම

හර xx

වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම

බැර xx

v. ඉවත් කිරීමේ ජනිත වන ලාභය :

වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම

හර xx

ලාභාලාභ ගිණුම

(ආදායම් ප්‍රකාශනය)

බැර xx

vi. වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ඇති වන අලාභය :

ලාභාලාභ ගිණුම

(ආදායම් ප්‍රකාශනය)

හර xx

වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම

බැර xx

දේපළ පිරිසන උපකරණ හා සම්බන්ධ හෙළිදරව් කළයුතු කරුණු

- දළ ධාරණ අගය නිශ්චය කිරීම සඳහා භාවිත කළ මිනුම්කරණ පදනම
- භාවිත කළ ක්ෂය ක්‍රමය
- භාවිත කළ ක්ෂය අනුපාත හෝ ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය
- කාලවිච්ඡේදය ආරම්භයේ දී හා අවසානයේ දී දළ ධාරණ අගයන් හා සමුච්චිත ක්ෂය ප්‍රමාණයන්

අභ්‍යාස – 01

- 1) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයට අනුව (LKAS 16) දේපළ පිරිසත හා උපකරණ නිර්වචනය කරන්න.
- 2) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයට අනුව පහත පද නිර්වචනය කරන්න.
 - පිරිවැය
 - ක්ෂය කළ හැකි අගය
 - ධාරණ අගය
 - සාධාරණ අගය
 - සුන්ඛ්‍යෝ/ අවශේෂ වටිනාකම
 - ඵලදායී ජීව කාලය

3) පහත වගුවේ දක්වා ඇති එකිනෙක ව්‍යාපාරයට අදාළව දක්වා ඇති වත්කම් දේපළ පිරිසත උපකරණවලට අයත් වේ ද, නැත් ද යන්න සඳහන් කරන්න.

ව්‍යාපාර සංවිධානය	ව්‍යාපාර සංවිධානය දේපළ පිරිසත ලෙස හඳුනා ගනී/ නොගනී.
<ul style="list-style-type: none"> • වාහන අලෙවිකරණ ඉසුරු මෝටර්ස්හි විකිණීමට ඇති මෝටර් රථය 	
<ul style="list-style-type: none"> • මගී ප්‍රවාහන සේවා සපයන “රේණුකා ප්‍රවාහන සේවය” ආයතනයේ මගී බස් රථය 	
<ul style="list-style-type: none"> • ඇඟලුම් කම්හලක මහන මැෂින් යන්ත්‍ර 	
<ul style="list-style-type: none"> • ඇඟලුම් කම්හල පිහිටා ඇති ඉඩම 	
<ul style="list-style-type: none"> • ගොඩනැගිලි ඉදි කර විකුණන "හෝම් ලෑන්ඩ්" ව්‍යාපාරයේ කාර්යාල ගොඩනැගිලි 	

4) පහත දැක්වෙන්නේ නිෂ්පාදන සමාගමක් විසින් ආනයනය කරන ලද යන්ත්‍රයකට අදාළව දරන ලද පිරිවැය අයිතම කීපයකි. සමාගම VAT ලියාපදිංචි ව්‍යාපාරයකි.

	(රු. 000)
▪ යන්ත්‍රයේ ලකුණු කළ මිල-(වෙළෙඳ වට්ටම 10%)	1 000
▪ ආනයන තීරු බදු	200
▪ නිෂ්කාශන ගාස්තු	20
▪ වරායේ සිට ගෙන ඒමේ කුලී	10
▪ බැංකු කුලී	05
▪ සවි කිරීමේ හා ජිකලස් පිරිවැය	35
▪ ඉංජිනේරු හා වෘත්තීය ගාස්තු	10
▪ පළමු වටය අත්හදාබැලීමේ පිරිවැය	08
▪ පළමු වටය නිෂ්පාදනය කළ ද්‍රව්‍ය විකිණීමෙන් ලද මුදල	3
▪ VAT (යන්ත්‍රය මිල දී ගැනීමට අදාළ)	90
▪ වෙනත් ස්ථානයක නැවත සවිකිරීමේ පිරිවැය	10
▪ යන්ත්‍රය නඩත්තු පිරිවැය	12

i) යන්ත්‍රයේ මුළු වරට හඳුනා ගත යුතු පිරිවැය ගණනය කරන්න.

5) දේපළ පිරිසිදු හා උපකරණ වත්කමක් ලෙස හඳුනා ගැනීම සඳහා සපුරාලිය යුතු කොන්දේසි දෙක සඳහන් කරන්න.

6) සීමිත විමුක්ති සමාගමේ 2016.04.01 දිනට යන්ත්‍රවල වටිනාකම රු. 12 000 000කි. එදිනට සමුච්චිත ක්ෂය ගිණුමේ (ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුමේ) ශේෂය 400,000 ක් විය.

i. 2016.04.01 දින පළමුවරට ප්‍රත්‍යාගණනයට අනුව යන්ත්‍රවල වටිනාකම 950 000කි. අදාළ පරිහල් සටහන් පෙන්නන්න.

ii. ඉහත යන්ත්‍ර 2016.04.01 දින පළමුවරට රු.750000කට ප්‍රත්‍යාගණනය කළේ නම් අදාළ පරිහල් සටහන් පෙන්නන්න.

iii. මෙම යන්ත්‍ර 2015.04.01 දින ප්‍රත්‍යාගණනය කරන ලදුව රු. 500 000 ක් අලාභයක් ලැබී ඇත් නම් හා 2016.04.01 නැවත රු. 950 000කට ප්‍රත්‍යාගණනය කළේ නම්, අදාළ පරිනල් සටහන් පෙන්නේ.

iv. මෙම යන්ත්‍ර 2016.04.01 දින ප්‍රත්‍යාගණනය කරන ලද වටිනාකම රු. 750 000ක් නම් හා 2015.04.01 දින ප්‍රත්‍යාගණනයේ දී රු. 50 000ක අතිරික්තයක් පොත්වල පෙන්නේ නම් පරිනල් සටහන් පෙන්නේ.

7) සීමිත තෙත්මිණි සමාගම 2016.01.01 දින රු. 1 500 000ක් වටිනා යන්ත්‍රයක් මිල දී ගත් අතර එම යන්ත්‍රය සඳහා හිඟ වන ක්‍රමයට 20% බැගින් වාර්ෂිකව ක්ෂය කරනු ලබයි. 2016, 2017, 2018 වර්ෂවලට ක්ෂය වීම් ගණනය කරන්න.

2021

2022

2023

උසස් පෙළ

ගිණුම්කරණය

ආර්ථික විද්‍යාව

ව්‍යාපාර අධ්‍යයනය

2021

2022

සාමාන්‍ය පෙළ

ව්‍යාපාර හා ගිණුම්කරණ අධ්‍යයනය

තනි හෝ කණ්ඩායම් පන්ති

(English & Sinhala Medium)

0763655550

S. Madushanka

B.Sc (Mgt) Accounting (Special) (U.G)

University of Sri Jayewardenepura